

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1883.   Andra Kammaren.   N:o 33.

Lördagen den 28 April.

Kl. 7 e. m.

fortsattes det på middagen började sammanträdet.

§ 1.

Föredrogs Andra Kammarens Tredje Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 1 (i samlingen N:o 10), i anledning af en utaf Herr K. P. Arnoldson afgifven motion (N:o 97) rörande Sveriges neutralisering. *Angående Sveriges neutralisering.*

Herr Arnoldson hade uti sin omförmälda motion framställt ett så lydande förslag:

»att Riksdagen i skrifvelse till Kongl. Maj:t uttalar den önskan, att Kongl. Maj:t täcktes hos de främmande stater, med hvilka Sverige står i diplomatisk förbindelse, inleda underhandlingar, åsyftande Sveriges fortvarande neutralitet i öfverensstämmelse med den moderna folkrättens grundsatser.»

Utskottet hade tillstyrkt, att motionen icke måtte af Kammaren bifallas.

Vid utlåtandet voro reservationer fogade

dels af Herr *Hedlund*, med hvilken Herr *Farup* förenat sig och som för sin del hemställt, att Andra Kammaren, i anledning af ifrågasvarande motion, måtte besluta

»att i vördsam skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla det Kongl. Maj:t ville, när tillfälle dertill synes lämpligt, söka hos de makter, med hvilka de förenade rikena stå i diplomatisk förbindelse, vinna en erkänd, ständig neutralitet för vårt land».

dels ock af motionären Herr *Arnoldson*, som i reservationen gifvit sitt förslag följande lydelse:

Andra Kammarens Prot. 1883. N:o 33.

Angående
Sveriges neu-
tralisering.
(Forts.)

att Riksdagen i skrifvelse till Kongl. Maj:t uttalar den önskan, att Kongl. Maj:t täcktes hos de främmande stater, med hvilka Sverige står i diplomatisk förbindelse, inleda underhandlingar, åsyftande Sveriges garanterade fortvarande neutralitet i öfverensstämmelse med den moderna folkrättens grundsatser.»

Rörande detta ärende uppstod nu öfverläggning, hvarunder anfördes af

Herr Arnoldson: Herr Talman! Mine herrar! Bland de anmärkningar, som rigtats mot min motion dels i Utskottets utlåtande, dels man och man emellan inom Riksdagen och dels i pressen, har jag särskildt fäst mig vid följande fem:

1. *Makterna skola icke medgifva Sveriges neutralisering;*
2. *Men om de mot förmodan skulle göra det, kunde landets trygghet ingenting vinna derpå;*
3. *Deremot skulle en garanterad neutralitet inskränka vår sjelfständighet;*
4. *Utan att kunna minska försvarsbördan;*
5. *Förslaget kommer på en olämplig tid.*

Vidkommande den första anmärkningen, eller att makterna icke skulle medgifva Sveriges neutralisering, så synes mig viktiga omständigheter tala för motsatsen. Helt visst skola makterna i främsta rummet rådfråga sina egna intressen. För hvardera af de stora östersjöstaterna och vestmakterna måste visserligen Skandinavien antagas vara mycket lämplig såsom militärisk utgångspunkt. Men det vore ganska besynnerligt, om dessa makter icke skulle föredraga den ömsesidiga trygghet, som ligger deri, att de alla äro lika mycket beröfvade denna utgångspunkt, framför den tvifvelaktiga förmånen att möjligen kunna påräkna den skandinaviska Norden såsom bundsförvandt. Ett neutraliseradt Skandinavien blefve ett Schweiz mellan hafven, ett hindrande bälverk mellan, å ena sidan, England och Frankrike, och, å den andra sidan, Ryssland och Tyskland. I händelse af krig mellan dessa stormakter vore det nu af vigt för hvar och en af dem att hafva Sundets och Bältenas kustmakter på sin sida. Svårigheten för dessa senare att derunder häfda sin neutralitet ligger i öppen dag.

Intressena visa sig alltså här på alla sidor lika stora. Det synes mig därför vara klokt att i god tid försäkra sig om kustmakternas fortvarande neutralitet. Här föreligger, enligt min tanke, en stor uppgift för de förenade rikenas och Danmarks utrikesministrar.

Då jag här talar om hela Skandinaviens neutralisering, hvilket jag, på förut vid remissdebatten afgifna skäl, underlätit att göra så väl i min motion som äfven i min reservation, så sker det, emedan jag är öfvertygad om, att brödrafolken tänka i denna sak alldeles så som svenska folket. För den allmänna europeiska freden skulle Skandinaviens neutralisering hafva vida större betydelse än Schweiz' och Belgiens neutralitet, emedan stormaktsintressena äro mera betydande och hålla hvarandra mera i jemvigt omkring den skandi-

naviska Norden än omkring de nämnda två små fastlandsstaterna. I vestmakterna hafva vi gamla vänner; i det enade Tyskland hafva vi vunnit en ny vän och genom Skandinaviens neutralisering skulle icke blott vi förvärfva Rysslands vänskap utan äfven Danmark Tysklands, hvarigenom ock sistnämnda makt till äfventyrs skulle komma att fullgöra sin pligt mot Danmark i afseende på Nordslesvig, då hon icke mera behöfde frukta, att det lilla grannlandet en gång skall varda intvingadt uti ett förbund med en mäktigt fiende till Tyskland.

*Angående
Sveriges neu-
tralisering.*
(Forts.)

Men, mine herrar, det är icke blott makternas politiska intressen, som skulle kunna fränjas genom Skandinaviens neutralisering. Under de sista årtiondena har världshandeln ökat oerhördt, och förbindelser mellan folken hafva knutits på många områden. Som ett exempel på verkan deraf ber jag få nämna, att redan för 25 år sedan normalfrakten för spannmål var 50—60 engelska shillings per ton från Svarta hafvet till Nord-Europa, den i dag är blott 40—50 engelska shillings per ton från Californien och Australien till Europa. Ett europeiskt krig skulle här komma att verka en allmänt förlämande omkastning. Detta fattar lätt hvar och en, som har något begrepp om spannmålsprisens inflytande på snart sagdt hela det moderna kulturlifvet. Före detta århundrades slut skola förhållandena hafva omsunnit hela vår världsdel med ett nät af allmänna intressen, och med naturnödvändighet skall en sådan känslighet uppkomma i den europeiska samhällskroppen, att till exempel en åkomma i den italienska foten skall kännas smärtsam ända upp i Norden. De förenade rikenas handelsflotta är ju den tredje i ordningen af alla handelsflottor i hela världen. Såsom bekant är, intager Sverige—Norge en framstående plats såsom förmedlare af transporter på hafven. Enligt hvad en framstående köpman för mig uppgifvit, äro godssändningarne med svenska och norska fartyg mellan olika främmande länder fem gånger större, än de äro direkt mellan in- och utlandet; och såsom den nu pågående striden mellan ånga och segel på hafvet gestaltar sig, synes det enda land, som skulle kunna undvara våra segelfartyg, vara England, i hvilken stormakt vi ju alltid hafva att påräkna en bundsförvandt. Men de flesta andra stormakterna behöfva vår handelsflotta. Då vi naturligtvis icke sjelfva kunna försvara henne i ett krig, men andra och större nationer derigenom möjligen skulle riskera lika mycket som vi, så böra de ock antagas vara villiga att genom Skandinaviens neutralisering trygga denna flotta mot krigets äfventyrligheter. Läger man sådana intressen, som beröra handels- och kreditförhållanden, kultur och humanitet, till de politiska intressena, så synes det mig, som om viktiga sannolikhets-skäl tala för, att stormakterna verkligen skulle vara villiga att garantera vår neutralitet.

Enligt den *andra anmärkningen* skulle landets trygghet ingenting vinna genom en garanterad neutralitet, om en sådan mot förmodan skulle kunna utverkas. Full trygghet lär man icke kunna erhålla i någon ställning här i världen. Detta gäller för folken lika så väl som för den enskilde. Men jag anser, att en oss garanterad neutralitet skulle vara ett starkt värn för vårt nationella oberoende,

Angående
Sveriges neu-
tralisering.
(Forts.)

på samma gång den skulle i icke oväsentlig mån bidraga till den europeiska fredens vidmakthållande och småningom medverka till lättande af krigsbördorna i alla länder, följaktligen ock i främsta rummet äfven i vårt eget land. Traktater brytas, säger man, lika lätt som de ingås. Om det är sant, att så har händt, följer deraf icke nödvändigt, att så fortfarande skall blifva händelsen. Nya faktorer kunna tillkomma, som försvåra brytandet af ingångna förbindelser. Erfarenheten vittnar, att rättvisa lagar öfverträdas, men ingen lär vilja påstå, att de därför äro obehöfliga. Likasom lagens moraliska makt gör det möjligt att inskränka polisstyrkan, så göra också neutralitetstraktaterna det möjligt att inskränka krigsmakten. För öfrigt återstår det ännu allt jemt för våra motståndare att visa, att de nuvarande neutraliserade staternas rätt blifvit kränkt. Att den blifvit hotad, är en sanning, och det hade varit underbart, om så icke skett under det laglöshetstillstånd, som varit rådande mellan folken. Neutralitetssidén har imellertid, såsom jag vid flere tillfällen sökt visa, småningom utbildat sig till en bindande rättsgrund, och den är allt jemt stadd i utveckling. Med Skandinavien neutralisering skulle den göra ett stort framsteg till välsignelse för både vårt eget och andra folk.

Enligt tredje och fjerde anmärkningarna skulle en garanterad neutralitet inskränka vår sjelfständighet utan att medföra minskning i försvarsbördan. Förhållandet är, att folkrätten på sin nuvarande ståndpunkt icke under någon förevändning tillåter andra makter att inblanda sig i en neutraliserad stats inre angelägenheter, följaktligen icke heller i hvad angår dess försvarsväsen eller dess åtgärder till neutralitetens skyddande. Allt sådant är den neutraliserade statens ensak. Sant är, att, då Luxembourg 1867 neutraliserades, detta skedde under vilkor, att den starka fästningen med samma namn skulle raseras. Men detta af den allmänna europeiska fredens intresse be- tingade fall visar å andra sidan, att garantimakterna icke såsom vilkor för neutraliteten ålägga en stat att särskildt befästa sig, för att försvara en sådan rätt. Emellertid ansågo makterna sig böra till det kongressprotokoll, som faststälde Luxembourgs neutralitet, göra en tilläggsbestämmelse, hvori såsom en sjelfklar sak betonades, att artikeln angående fästningen Luxembourgs rasering icke innebure någon slags inskränkning i neutral stats rätt att underhålla och der så erfordrades förbättra sina försvarsverk. Också har ju Belgien anlagt de stora fästningarne omkring Antwerpen långt efter det landet hade blifvit förklaradt för neutralt. Att åberopa hvad den ene eller den andre sagt om sakens värde, bevisar icke något mot det sakförhållandet, att neutralitetsrätten redan i sitt nuvarande skede hitintills i allt väsentligt varit respekterad. Och att en neutral stat måste afstå från att blanda sig i andra makters politik, måtte väl i grunden icke innebära större inskränkning i dess sjelfbestämmningsrätt, än att en garantimakt måste afstå från att bekriega en neutraliserad stat eller att för krigiska ändamål ingå i förbund med densamma. För begge parterna kan här visserligen en inskränkning komma i fråga, men endast en sådan som är det nödvändiga vilkoret för ett förnuffigt samlif staterna emellan, det vill säga inskränkning i

godtyckligt våld och stridslystnad. Rätten skulle sättas i stället. Något annat förmynderskap behöfver den neutrala staten icke underkasta sig, än hvad hvarje menniska får göra, då hon underordnar sina lidelser den sedliga viljans herravälde.

*Angående
Sveriges neu-
tralisering.
(Forts.)*

Som garantimakterna icke ega att inblanda sig i våra enskilda angelägenheter, enkannerligen icke i huru vi finna för godt att ordna vårt försvarsväsen, så äro vi från deras sida alldeles oförhindrade att hålla oss med en stor eller liten krigsmakt. Imellertid är den neutraliserade staten skyldig att i krig mellan andra makter afväpna trupper, som öfvergå på dess områden, hvarjemte han, under det laglösa tillstånd som krig i och för sig medför, naturligtvis bör efter förmågan äfven med vapenmakt söka skydda sina gränser. Men om en sådan uppgift tills vidare icke kan annat än pålägga Schweiz och Belgien jemförelsevis stora krigsbördor i fredstid, så gäller detta ingalunda i samma grad för den skandinaviska halfön såsom neutraliserad, då det ju icke kan varda fråga om att afväpna till dess områden flyktande trupper, utan endast att söka hindra krigförande maktens örlogsfartyg från att intränga i svensk-norska hamnar, — något som under den garanterade neutralitetens skydd rimligtvis icke bör kunna inträffa.

Rörande den *femte anmärkningen*, eller att förslaget framkommit på en olämplig tid, vågar jag uttala som min mening, att rätta tiden för dess framställande just nu är inne. Aldrig tillförne har vårt lands ställning till utlandet varit lyckligare än nu. I Europa råder ett allmänt fredslugn, och allestädes växer behovet af en varaktig fred, trots stridstupparnes oväsen här och hvar. Men ingen vet, huru länge den politiska ställningen i vår verldsdel förblifver den samma som den nu är. Otvifvelaktigt skulle därför en framställning till stormakterna om de förenade rikenas garanterade neutralitet under nu rådande fredslugn mötas med allmänna sympatier i Europa. Att motionären, som härom från början varit öfvertygad, icke velat vänta till en oviss framtid med sitt förslag, må väl kunna vara lätt förklarligt utan misstankar om bifsigter; och ingen redlig man, som förstår vår sak, skall kunna säga, att vi neutralitetsvänner hafva något annat mål än Sveriges väl.

Hvad *öfriga anmärkingar* mot förslaget angår, så synas de mig vara af mindre betydighet, och jag anser dem i alla fall vara besvarade dels med hvad jag nu redan sagt, dels i sjelfva motionen och dels i min reservation mot utskottsutlåtandet. Jag ber därför att till slut blott få yttra några ord angående Herrar Hedlunds och Farups reservation.

Man har anmärkt, att ett sådant erkännande af Sveriges neutralitet, som deras förslag åsyftar, är aldeles obehöfligt. Deremot har å andra sidan åberopats Oscar I:s neutralitetsförklaring, som inbragte denna konung Riksdagens tacksamhet, och att det nu vore meningen att söka få en liknande förklaring gällande för all framtid. Är det de ärade reservanternas mening, att vi med deras förslag skulle kunna vinna en erkänd, ständig neutralitet till den kraft och verkan, att någon sådan särskild neutralitetsförklaring, som Oscar I afgaf, icke vore behöflig vid möjligen inträffande krig mellan an-

Angående
Sveriges neu-
traliserings.

(Forts.)

dra makter, då sammanfaller ju deras förslag helt och hållet med mitt. Är det åter deras mening, att en erkänd, ständig neutralitet *icke* innebär så stor säkerhet, att den gör tillfälliga neutralitetsförklaringar onödiga, då nödgas jag i hufvudsak gifva våra gemensamma motståndare rätt i denna del af frågan. Så vidt jag kunnat finna, saknar i hvarje fall reservanternas förslag historisk förutsättning och kan icke finna något stöd i folkkrätten. Jag hoppas därför hjertligen, att ordet »garanterad» icke längre skall skilja oss. Men reservanterna tvifla på, att en garanti skulle på tillfredställande villkor varda oss af de stora makterna beviljad, hvarjemte de frukta, att de förbindelser, som vi i och med en garanterad neutralitet komme att ikläda oss, kunde innebära ett förmynderskap, hvilket ett fritt folk icke lär vilja underkasta sig. Hänvisande till hvad jag i dessa hänseenden i det föregående redan yttrat, vill jag här blott erinra, att det ju voro en orimlighet att söka skydd för något, som skulle kränkas. Det är ju så långt ifrån, att den garanterade neutraliteten afser kränkning af landets suveränitet, att den tvärtom har till ändamål att utgöra dess hufvudstöd. Jag vet väl, att de ärade reservanterna äro lika goda neutralitetsvänner som vi andre på samma sida. Men jag måste i *sakens* intresse öppet förklara såsom min mening, att de här i någon mån, och visserligen ofrivilligt, gjort sig skyldige till samma vrångtolkning, som storpratarna inom pressen alltjemt väsnas med.

Den garanti, med hvilken vi, enligt reservanternas åsigt, tills vidare böra vara nöjde, nemligen beträffande den skandinaviska halföns nordligaste trakter, lider af det dubbla felet, att den är beroende endast af ett förbund mellan två stormakter, England och Frankrike, och att den är rigtad *mot* en tredje stormakt, Ryssland. Detta är något annat än en fredsgaranti af samtliga makter. Novembertraktaten borde snarare vara en maning till oss att icke dröja med att söka få hela den skandinaviska halfön neutraliserad, än utgöra en anledning till uppskof dermed. För Norge borde den alltid utgöra en kraftig sporre till att söka få hela landet jemte Sverige neutraliseradt.

Jag har vid flere tillfällen sökt visa, att en *neutralitetsallians* — och jag ber herrarne lägga noga märke till, att detta är ordet — på intet sätt kan vara nedsättande för den neutrala staten, och det kan vara öfverflödigt att derom vidare orda. Blott derom ber jag få erinra, att, om det mot allt sundt förnuft skulle anses vara nedsättande att taga första steget till åstadkommande af en sådan allians, om det vore ett tiggeri att sträfva för ett sådant mål, detta dock vore ett tiggeri äfven för andra folk, då ju framgången af ett sådant försök i sinom tid skulle komma hela Europa till godo. Fattar man icke storheten af en sådan uppgift, så röjer man dermed en trång och låg verldsuppfattning. De, som icke inse, att tillmötesgående och förtroende närma folken till hvarandra, likasom nationel sjelfvishet och misstroende aflägsna dem från hvarandra till olyckor och lidanden för dem alla — de som äro blinda för dessa enkla sanningar, de må fortfara att håna oss eller under betygande af medkänsla för »det vackra syftet» och så vidare söka trassla bort sjelfva *saken*.

Men det ena som det andra skall varda fruktlöst.

Låt om oss neutralitetsvänner emellertid redan från början hålla tillhoppa! Släpp om icke det väsentliga, *den garanterade neutraliteten!* Allt annat är här bisak. Ingen tviflar väl på Andra Kammarans fredskärlek. Ett medlingsförslag, för att häfva ett sådant möjligt tvifvel, synes mig alldeles opåkalladt. Här gäller det icke blott att säga *hvad man vill*, men ock att *göra hvad man kan*. Vi, som så tänka, skola icke ängsligt räkna, huru många vi äro; vi hafva rätt, och *derför* skola vi segra, om också ej i dag.

Angående
Sveriges neu-
tralisering.
(Forts.)

Herr Talman, jag ber att få yrka bifall till min reservation.

Herrar *J. E. Ericsson* i Ahlberga och *E. Olsson* i Sånnersta instämde med Herr Arnoldson.

Herr vice Talmannen Ifvarsson: Jag får för min del förklara, att jag icke finner mig fullt belåten hvarken med motionärens förslag eller med Utskottets utlåtande, sådant det är motiveradt. Herr Arnoldsons motion afser nemligen att på ett bestämdt sätt vinna ett visst mål, fredens bevarande för vårt land. Huruvida nu det sätt, han föreslagit, är det rigtigaste och säkraste, lemna jag derhän. Hufvudsyftet är emellertid, och det föreställer jag mig varit äfven hans syftsmål, fredens bevarande, om han ock för vinnande af detta mål anser Sveriges neutralisering vara den enda vägen. För min del anser jag, att detta mål kan vinnas äfven på andra sätt, och att det är origtigt att endast nämna en utväg härför med uteslutande af alla öfriga. Att vi alla i denna Kammar önska fredens bibehållande, tror jag icke lider ringaste tvifvel, och då jag är fullt och fast öfvvertygad om, att den nu varande regeringen hyser samma åsigt, tror jag icke, att man i detta hänseende behöfver aflåta någon skrifvelse till Kongl. Maj:t för att gifva till känna, att Riksdagen önskar fredens bevarande, och att regeringen måtte medverka till detta mål.

Uti Utskottets motivering förekomma dock vissa uttryck, som jag icke tror man bör obetingadt godkänna. Jag finner sålunda deri en mening, som går ut på, att det under vissa förhållanden kunde vara rätt och billigt, att Sverige blandade sig in i främmande makters politik. Uttrycket är vackert, ty det heter, att sådana omständigheter kunna inträffa, att den ena staten måste hjälpa den andra, då denna lider oförrätt. Hvilken skulle väl också icke vilja göra detta, om man endast egde makt dertill, men en liten stat måste dock akta sig att blanda sig i andra makters stridigheter, äfven om man anser, att den ena af dem blifvit förorättad; ty om ett par större makter råka i lufven på hvarandra och en mindre makt tager parti för endera af dem, som han anser vara förorättad, kan det knappast antagas att ej den mindre makten slutligen får sitta emellan. Jag tror derför icke, att vi böra godkänna en motivering, som går i sådan riktning. I det fallet anser jag motionären ha rätt, nemligen att man bör hålla sig neutral, och icke blanda sig i saker, som man icke förmår bringa till ett lyckligt slut; ty Sverige kan svärigen inverka något på stormakternas politik i Europa.

Angående
Sveriges neu-
tralisering.
(Forts.)

För att emellertid få ett uttalande för den meningen, att vi önska bevara freden, vill jag hemställa till Kammaren, om icke Kammaren skulle vilja besluta i öfverensstämmelse med det förslag, jag nu tager mig friheten framställa, och hvilket lyder sålunda: »Kammaren, öfvertygad, att regeringen, liksom svenska folket, lifligt önskar fredens bevarande samt fördenskull äfven sjelfmant vidtager alla för befrämjande af detta viktiga ändamål lämpliga åtgärder, anser således en af Riksdagen till Kongl. Maj:t stäld skrifvelse i berörda hänseende vara obehöflig; till följd hvaraf Kammaren, utan att i allo godkänna Utskottets motiver, låter vid det slut, hvari Utskottet stannat, bero.» Jag föreställer mig, att, om Kammaren antager detta förslag eller besluter i öfverensstämmelse dermed, Kammaren derigenom uttrycker ej blott den mening, att Kammaren önskar fredens bevarande, utan ock att Kammaren har det förtroende till regeringen, att den också söker befrämja samma mål. Det kan vara likgiltigt antingen detta mål uppnås genom Sveriges neutralisering eller på annat sätt, endast vi vinna detsamma. Jag finner i det af Kongl. Maj:t nu framlagda förslaget, likasom i så många föregående, i fråga om försvarsväsendets ordnande, uttryckt, att frågan gäller ordnandet af landets försvar. Det är således icke fråga om att utrusta oss för ett anfallskrig, utan endast att sätta oss i sådant skick, att vi kunna försvara oss; och, äfven om förslaget går i så vidsträckt riktning, att vi icke kunna vara med om det obetingadt, måste vi dock erkänna, att deri ligger uttryckt den grundtanken, att vårt blifvande försvarsväsende är afsedt endast för landets försvar.

Jag tror mig af dessa skäl vara fullt berättigad till afgifvande af det förslag, jag nu tagit mig friheten uppläsa, och anhåller om proposition på detsamma.

Herr Hedlund: Jag visste icke, huru jag skulle tolka den tystnad, som följde på motionärens anförande, om den betydde ett allmänt bifall till hvad han sagt, eller om den skulle utgöra bevis för svårigheten att vederlägga honom. Emellertid har Herr vice Talmannen kommit med en framställning, som särskildt föranledt mig att begära ordet.

Herr vice Talmannen har ganska riktigt anmärkt, att hufvudsaken i den motion, som här föreligger, är att få uttalad en bestämd mening från denna Kammare och om möjligt från hela Riksdagen, den mening nemligen, att Sverige för alla kommande eventualiteter — vi behöfva icke gå till alltför afsågen framtid — alltjemt skall bibehålla en neutral ställning och icke inblanda sig i andra nationers tvister. Det är kärnan af framställningen. Riksdagen kan icke direkt ingripa i denna sak, och en skrifvelse i ämnet från Riksdagen kan således endast vara en vördsam framställning, vid hvilken regeringen fäster det afseende, hon behagar. Men det ligger i en sådan skrifvelse en opinionsyttring, för hvilken en regering i våra dagar icke kan vara likgiltig. Kan denna opinionsyttring vinnas under den form, som Herr vice Talmannen nu föreslagit, skall jag gerna vara med derom, synnerligast om Första Kammaren kan för-

mås att deltaga deri. Härmed fordras dock, synes det mig, någon förklaring från statsrådsbänken, en förklaring, som bör vara så mycket lättare att få, som Kammaren har nöjet att se Hans Excellens Herr Ministern för utrikes ärendena här närvarande.

Angående
Sveriges neu-
tralisering.
(Forts.)

Här har talats om den mindre lämpliga tidpunkten för motionens framläggande, och man har dervid synnerligast fäst sig vid, att den skulle kunna menligt inverka på våra arméfunderingar. Men det finnes en omständighet, som icke förut blifvit nämnd, men som må hända har berättigat motionens framläggande just i denna tid, och hvilken omständighet torde tariffva, att just den förklaring, på hvilken jag nyss syftade, afgifves, innan man sluter sig till Herr vice Talmanens obetingade tillit till vår regerings fredskärlek. Det kan icke vara någon hemlighet hvarken för regeringen eller de politiske männen inom denna Kammare, att för icke så länge sedan, blott några månader tillbaka, inom tyska pressen cirkulerade ett rykte eller, rättare sagdt, återgifvits ett yttrande från en polsk tidning, att Sveriges regering vore benägen att med Tyskland ingå förbund för kommande händelser. Jag vill särskildt åberopa den tidning, der jag har läst detta återgifvande, nemligen den i Tyskland mycket kända och uppburna »*Weserzeitung*». Här hafva äfven, både i Sverige och i Norge, varit andra rykten i omlopp, såsom att det intima förhållande, hvori vårt hof trädte till det kejserliga tyska hofvet, skulle kunna leda till dylika aftal. För min del har jag icke trott på dessa rykten, men jag kan icke annat än instämma uti hvad som en berömd korrespondent till »*Times*» yttrat med anledning af de i omlopp varande ryktena om afslutandet af en trippelallians i Europa, nemligen att det icke är nog med, att dessa rykten sakna grund; rykten äro farliga blott såsom sådana och böra därför äfven såsom sådana vederläggas.

Vi hafva på den sista tiden stått inför en åtminstone, såsom jag tror, för oss, som befinna oss utom de diplomatiska kretsarne, ganska öfverraskande tilldragelse: en trippelallians emellan Tyskland, Österrike—Ungarn och Italien. Denna trippelallians utgör, såsom vi alla veta, ett ämne för talrika kommentarier i den utländska pressen, och egendomligt nog har i den turkiska hoftidningen »*Osmanli*» — jag antager att denna hoftidning äfven är landets officiella tidning — framhållits vigten och betydelsen af, att Turkiet och *Sverige—Norge* slöto sig till denna allians. För min del skulle jag finna det helt naturligt, om en sådan anslutning eftersträfvades från den sida, der man väl egentligen gifvit upphofvet till trippelalliansen, nemligen från den sida, der man icke kan annat än för kommande händelser önska en stark barrier emellan de slaviska och romaniska stammarne, d. v. s. mellan Ryssland och Frankrike, en barrier, som komme att sträcka sig från Svarta hafvet till Nordkap.

Nu kan det frågas, huruvida det kunde vara politiskt klokt af Sverige—Norge att ansluta sig till en sådan allians. Jag vågar icke derom yttra mig, men hvad jag med visshet vet, är, att för Sveriges och Norges folk är en sådan tanke åtminstone tills vidare alldeles främmande, och att man på båda sidor om Kölen skulle taga det ganska illa, om något slags stormaktspolitik drefves från

Angående
Sveriges neu-
tralisering.
(Forts.)

den skandinaviska halföns lugna härdar. Det har funnits lockelser dertill, och kanske finnes ännu en sådan. Denna lockelse är — sägom det rent ut — Finland. För min del får jag bekänna, att jag knappt kan nämna Finlands namn, utan att en sträng vibrerar i mitt bröst, och om Finland blefve utan eget vållande utsatt för våld från rysk sida, så skulle här i Sverige äfven freds- och neutralitetsvännerna näppeligen kunna afhålla sig från att räcka Finland en hjälpsam hand. (Ja, mine herrar, jag blyges icke för en ädel känsla; I må le åt den, jag tager den allvarsamt.)

Men förhållandet med Finland är dock helt annorlunda nu, än det varit förut. Om det skulle hiskas i den svenska regeringens öron orden: »har Sverige glömt Finland?» — såsom må hända en gång skett — förmodar jag, att det skulle ligga Sveriges utrikes minister om hjertat att svara: »vi hafva icke glömt Finland; men förhållandena äro nu annorlunda emot förut». Jag behöfver icke utveckla, hvori den stora olikheten ligger. Endast det må jag antyda, att i Finland pågår ett nationellt sjelfständighetsträfvande, lika starkt som i Norge, och att Finland säkerligen icke mera skulle gå in på en förening med Sverige, icke ens under federativa vilkor. Denna faktiska omständighet, som vi må gilla eller beklaga, lägger hinder för hvarje lockelse för oss i den vägen, och må dermed förenas en bestämd protest från svenska Riksdagens, likasom från hela svenska folkets sida mot hvarje stormaktspolitik, på grund af Finland.

Nu torde någon invända: detta är ju blott fantasier, orimligheter; det förefinnes ingen stormaktspolitik inom de ledande kretsarne i Sverige. Jag svarar: det förflutna talar icke för en sådan uppfattning, och detta förflutna ligger icke så långt bort, att det icke kan återvända med en ny tidsströmning. Jag har i ett föregående yttrande, der det gälde att tillbakavisa de häftiga utfall, som gjordes mot Herr Arnoldsons motion, påpekat, att det ofta hörda talet om den absoluta fredskärleken å svensk sida icke hvilat på alltför fast grund. Jag har påmint om, att det vid fyra särskilda tillfällen — jag vill icke nämna ett femte — varit fråga om Sveriges inblandning i Europas politik, utan att en sådan inblandning efter mitt förmenande varit af behovet påkallad. Såsom jag förra gången nämnde, var det första gången år 1848; då gick man från ord till handling, och jag nämnde, att, efter hvad allmänt antogs, detta skedde på anstiftan eller uppmaning af eller ock på grund af understöd från Ryssland. Detta har visserligen häftigt bestridts, men ett stöd för detta antagande ligger deri, att, hvilket icke torde vara obekant, samtidigt med denna vår åtgärd, infann sig här i Stockholm en rysk storfurste, i sällskap med den under namnet »paletot-mannen» sedermera kände furst Mentschikoff. Jag har ett ytterligare stöd för detta mitt antagande i de åtgöranden från Rysslands sida, hvarigenom kom att skrivas ett af de mest förödmjukande bladen i Preussens historia. Det var nemligen då Kejsar Nikolaus tvang sin svåger, Konungen af Preussen, till den förödmjukande gerningen att låta den armé, som skickats till de upproriska hertigdömena, ligga överksam, en överksamhet, som hade till följd Fredricias

eröfving af danskarne. Det gälde då att qväfva de revolutionära rörelserna. Det var revolutionsåret detta; och det var äfven året för den vaknande skandinavismen, som gjorde det lätt att draga svenska folket med sig i striden för att hjälpa Danmark, men på samma gång för att hand i hand med Ryssland qväfva den revolutionära rörelsen. Åren 1854 och 1855 kom på sätt och vis revanchen. Man har bestridt, att Sveriges inblandning i det då pågående kriget stod för dörren. Jag tror dock, att ingen, som är hemmastadd i den tidens politiska historia, numera skall neka, att novembertraktaten var endast ett förebud till positiv inblandning från Sveriges sida i kriget emellan Vestmakterna och Ryssland, och jag vore i tillfälle att anföra bevis för detta mitt påstående, om jag ansåge sådant här lämpligt. Kom så år 1863. Det behöfver icke vara mycket tal om den inblandning, som då förestod. Den hindrades, den uteblef. Men hvad kanske icke mången inom denna församling känner — jag vet icke om jag bland dem får inräkna Konungens här närvarande rådgifvare — det är, att hindret för denna inblandning låg till ej ringa del i de garantier vi fått genom novembertraktaten. Ty när icke det svar hjälpte, som, mot åberopandet af ett gifvet kungligt hedersord, gafs med det starka uttrycket: att »det funnits en svensk konung förr, som för infriande af sitt gifna hedersord satt landets välfärd på spel, men denne konung dog icke inom Sveriges gränser», — när icke detta svar hjälpte, då kom ett till och det lydde: »låt oss höra hvad våra garantier säga». Hvad de svarade, vet jag icke — det svaret bör dock finnas bland Utrikesdepartementets handlingar — men jag har anledning att tro, att det var detta svar, snarare än andra omständigheter, som hindrade Sveriges inblandning i det kriget, en inblandning som icke blott skulle varit olycklig för Sverige, utan äfven uppkallat ett allmänt europeiskt krig och gjort oss till fiender med den makt, med hvilken vi i århundraden stått i vänlig förbindelse. Man har ansett det orimligt, då jag talat om, att Sverige äfven år 1870 var nära att komma med i den europeiska bardaleken. Jag behöfver blott erinra, att det Frankrikes sändebud, Hertigen af Cadore, som låg i Köpenhamn för att afsluta den Frankrikes alliance med Danmark, som lyckligtvis blef om intet i följd af slaget vid Wörth, äfven var på väg till Stockholm. Huruvida han kunnat åstadkomma någon inblandning från Sveriges sida, torde hafva blifvit beroende på händelsernas utveckling, ty förhållandet är, man må säga hvad man vill, att man icke ofta föres till strid för att bringa hjälp till den, som har rätten på sin sida, utan man ställer sig på dens sida, som vunnit framgång, och af det förhållandet hade vår inblandning den tiden nog äfven blifvit beroende.

Jag har återkallat i minnet dessa händelser, hvilka falla inom tidrymden af mitt politiska lif, därför att jag tycker, att man med väl mycken tvärsäkerhet talat om det orimliga och fäkunniga uti, att hos oss någon skulle hafva en tanke på att bryta den fred, som för oss är så naturlig.

Vi se, huru för närvarande i Europa stat efter stat löper i kapp

Angående för att skaffa sig kolonier i främmande verldsdelar, för att derigenom grundna en maktställning, som, efter mitt förmenande, alltid måste blifva mera skenbar än verklig. Må de utföra den striden, men må vi veta, att Sveriges uppgift ligger uti att göra eröfringar inom egna landamärena, och att der samla våra krafter, för att utveckla vår odling i både andligt och materielt afseende, hvilket skall lända till verklig styrka, verklig lycka och berättigadt anseende.

Jag vill, i förening med talet om orimligheten för Sverige af en krigisk inblandning eller ett fredsbrott, till hvad Herr vice Talmannen åberopade från Utskottets betänkande, nemligen skyldigheten att uppträda på den förörrättades sida, lägga ett yttrande ur en skrift, hvars författare icke är känd att yttra sig obetänksamt. Skriften heter: »Ett och annat om försvarskrig i Sverige» och författaren tecknar sig med det kända märket: »B. A. L.» Deri säges: »den tiden är längesedan förbi, då vi kände någon frestelse i den vägen» — nemligen anfallskrig för eröfring, hvarpå yttras: »Att åter såsom bundsförvandt till någon annan makt taga del i ett krig, som föres i vårt omedelbara granskap, det är en sak, hvartil den politiska klokheten eller nödvändigheten möjligen kan komma att föra oss.» Jag tror visserligen, att den tanken delas af mången; men säkert är, att den icke delas af svenska folket.

Man har yttrat temligen skarpa ord mot motionären, och jag ber att få upptaga några af dessa anmärkningar. Jag hyllar icke hans ståndpunkt i fråga om garantien, men jag lemnar den saken å sido. — Jag har antagit, att en *erkänd* neutralitet skulle vara för oss tillräcklig och lätt att vinna, och jag har icke funnit något förödmjukande uti att söka vinna denna neutralitet tidigare, än då kriget står för dörren. När detta inträffar anse vi litet hvar såsom en gifven sak att vi böra förklara oss neutrala. Men jag kan för min del icke finna, att man bör hafva något emot att göra det i rättan tid, i hvilket fall neutralitetsförklaringen blir fullt opartisk, ty ingen kan då klaga öfver, att den länder honom till men och andra till förmån. Men fastän jag icke står på motionärens sida i denna punkt, kan jag dock icke underlåta att uttala min aktning för det mod, hvarmed han uppträdt i denna sak. Han har fält ett yttrande, som jag hört upprepas, nemligen att man hellre än att göra orätt bör lida förödmjukelse. Jag kan icke säga detsamma; jag har icke detta moraliska mod; jag kan icke bära en förolämpning utan att visa den tillbaka, icke emottaga ett slag utan att gifva ett sådant igen, så godt jag kan. Men jag hyser stor aktning för den person, som har det modet, att han kan tåla sådant; ty det fordras mod till detta. Men deremot fordras föga mod till att gifva ett slag tillbaka, och ännu mindre mod fordras för att föra braskande fraser om krigiska bragder och mannamod på läpparne. Det fordras ganska litet mod till att med gåckeri bemöta ett tal som motionärens. Jag har här framför mig sett ett sådant hänfullt leende och jag har sett det med vemod. Det torde dock finnas åtskillige, jag tror flertalet, inom denna församling, som känna till en man, hvilken fälde uttrycket: »den, som tager till svärd, skall falla för svärd.» Han hade kunnat taga alla himmelens härskaror till hjälp,

om han velat, men han föredrog att lida smädelse och död. Och slutligen sade han: »salige äro de fridsamme och saktmodige, ty de skola ega jorden.» Det finnes inom denna församling några, som kallas otroshjeltar. Jag blyges icke för det namnet, som kan vara ett hedersnamn. Jag föreställer mig emellertid, att man icke bör möta med gäckeri uttalanden i denna anda som hans, hvilken med sitt lif vitnat om sanningen af sin lära, att den största förödmjukelse kan vara den största seger, eftersom han nu tillbedes af millioner såsom »fridsfursten.» Jag har aktning för hvar mans öfvertygelse, aktning framför allt för den, som har det moraliska modet att gent emot hånet uppträda med den mening, som han anser vara den rätta. Och han har redan vunnit en stor seger för detta sitt uppträdande, ty sällan har någon mening hos svenska folket vunnit en sådan genklang som denna.

*Angående
Sveriges neu-
tralisering.
(Forts.)*

Vare härmed huru som helst. Jag återvänder till utgångspunkten. Mitt syfte har endast varit att från Riksdagen få ett uttalande — ett uttalande som skall höras icke blott af vår regering utan äfven i vidsträcktare kretsar — att svenska folket icke vill blanda sig uti några af Europas krigiska äfventyr. Ja, jag är öfvertygad om, att detta kan sägas om hela den skandinaviska halföns befolkning. Detta uttalande anser jag önskvärdt, och jag är derför villig att, med frånträdande af mitt eget förslag, förena mig med Herr vice Talmannens i denna rigtning gående framställning.

Häruti förenade sig Herr *Olof Andersson* i Lyckorna.

Herr Rydin: De yttranden, som afgifvits i denna fråga, hafva varit af den beskaffenhet, att de icke innebära något nytt, och för den skull hänvisar jag till Utskottets betänkande, uti hvilket de punkter, som under debatten blifvit framhållna, äro upptagna och äfven bemöta.

Jag begärde ordet med anledning af Herr vice Talmannens yttrande, att han visserligen kom till samma slut som Utskottet, eller att motionen icke måtte till någon åtgärd föranleda, men till lika ansåg, att Kammaren borde särskildt yttra, att den icke i allo kunde godkänna Utskottets betänkande. Jag vill endast fästa uppmärksamheten på, att denna Kammare icke behöfver yttra sig om Utskottets betänkande. Kammaren har endast att yttra sig om motionen: huruvida Kammaren vill bifalla eller icke bifalla densamma. Motiveringen står helt och hållet för Utskottets räkning. Om än Utskottet kunnat bidraga till att dessa frågor blifvit utredda på sådant sätt, att de särskilda ledamöterna af Kammaren kommit till en bestämd öfvertygelse, har Utskottet dock aldrig hoppats att vinna så enstämmigt bifall, att hvarje punkt af betänkandet skulle godkännas af hvar och en. Det kan ju lätt inträffa, att i ett betänkande finnas stilistiska oegentligheter, tankefel och dylikt, som föranleda, att man icke vill godkänna betänkandet helt och hållet. Uttalandet af en sådan åsigt utgör således icke ringaste skäl för mig att taga till ordet i denna punkt; men då det blifvit yttradt i hvad afseende man icke vill godkänna Utskottets skäl, så må det tillåtas

Angående
Sveriges neu-
tralisering.
(Forts.)

mig i detta hänseende läsa upp Utskottets betänkande i denna del, som är helt kort, för att visa, hvad det är, som man anser sig icke böra godkänna. Efter en utveckling af neutralitetens betydelse, yttrar Utskottet följande: »Slutligen kommer härtill, att Sverige såsom sjelfständigt stat ej kan eller bör förpligta sig att under *alla* eventualiteter iakttaga neutralitet. Der följer af neutralitetens begrepp och betydelse, att den är en rättighet, men ej alltid en pligt. Den är en rättighet, som likasom andra i en stats sjelfständighet och frihet innehållna rättigheter måste skyddas och försvaras. Afhållandet från deltagandet i krig och från allt understöd åt några af de krigande makterna är ej något fegt, dådlöst tillstånd. Till upprätthållande af neutraliteten kan fordras ett uppjudande af alla diplomatiens ansträngningar, ja det kan blifva nödvändigt, att man måste, till bevarandet af det egna fredstillståndet, med en ansenlig härmakt bjuda de krigande makterna front, ty beslutsamheten fordrar, att en stat icke uppgifver sin neutralitet, så länge den utan men för rätt och heder kan behålla densamma. Men deraf, att ett lands rätt till neutralitet är obestriddig, följer icke, att denna rätt under alla förhållanden motsvaras af pligt. En neutralitetspolitik till hvarje pris angifver karakterslöshet och svaghet. Neutralitet får icke förblandas med oveld, opartiskhet. Likasom i det enskilda lifvet det kan vara den mest fridsamma medborgares pligt till och med under äfventyr af straff att, då han ser en rättskränkning, en misshandling begås, uppgifva sin passivitet och söka att afstyra våldet, så kan det ärfven vara den enskilda statens pligt att uppgifva sin neutralitet. Det vore dåraktigt att påstå, att opartiskheten fordrar att den ena staten ej under något förhållande inblandar sig i andras krig. Man kan vara opartisk och icke neutral, om man nemligen af opartisk kärlek till rättvisa räcker den svagare parten en hjälpsam hand. Man kan vara partisk, egennyttig och dock neutral, om man nemligen af feighet eller orättfärdighet prisgifver den svagare parten, som är i sin goda rätt, åt motpartens öfvermakt. Hvarje stat, som uppskattar sin frihet och sjelfständighet högre än det närvarandes materiella njutning, och som tror på sin rättvisa sak, måste därför betrakta neutraliteten såsom en rätt, men ej såsom en pligt. Då heder och rätt genom neutraliteten ställas på spel, då bör den uppgifvas. Den omständigheten, att Sverige är en svagare makt i det europeiska statsförbundet, bör ej utöfva något inflytande på dess *uppfattning* af hvad dess pligt bjuder, då heder och rätt måste försvaras. Motionärens dystra betraktelser om den ringare statens framtid motsägas af historien, som visat att hvarje steg, som tagits i frihetens, sanningens och mensklighetens tjänst, inneburit en strid mot den för tillfället varande öfvermakten. Om Sverige skulle af eget initiativ afsäga sig den rätt det eger att i hvarje särskildt fall pröfva, hvilken ställning det bör iakttaga vid ett sig yppande krig, har Sverige ock afsagt sig en del af sin sjelfständighet, och Utskottet anser sig böra på det lifligaste afstyra hvarje steg, som går i en sådan rigtning. Hvarje utbyte af den fullständiga neutralitetsrätt, som Sverige nu eger, emot en ofullständig eller traktatbestämd neutralitet, hvarigenom Sverige onödigtvis gör sig beroende af främmande makters vilja,

måste därför afstyrkas.» Det är på dessa skäl, som jag yrkar bifall till Utskottets afstyrkande utlåtande.

*Angående
Sveriges neu-
traliseri-
ng.*

(Forts.)

I Herr Rydins yttrande instämde Herrar *Hedin, Fredenberg, Friherre Leijonhufvud, af Trolle, Arwidsson, Söderström, Grefve Björnstjerna, Lönegren, Östling, Helander och Rubenson.*

Hans Excellens Herr Ministern för utrikes ärendena Friherre Hochschild: Herr Talman, mine herrar! Det var icke min afsigt att begära ordet under denna diskussion, men efter de ord, som blifvit fälda af talaren på göteborgsbänken, kan Kammaren hafva ett berättigadt anspråk att erhålla några upplysningar af den, hvars pligt det är att inför Konungen föredraga och anmäla de ärenden, som röra rikets förhållanden till främmande makter.

Det människovänliga i den motion, som föreligger, förtjenar att erkännas. Dess mål är freden, icke blott Sveriges fred, utan världens fred, det vill säga den kristna civilisationens skönaste och högsta önskningsmål. Också hafva sympatier på många håll gifvit sig till känna för motionens *syfte*, och man har sett den vinna bifall från män, som man annars icke är van att finna i samma läger. Den tid synes dock ty värr ännu vara aflägsen, då bruket af våld för att slita tvister mellan nationer och stater skall nämnas såsom en barbarisk forntids sed. Vi skola ej misströsta om dess slutliga ankomst, men vi böra tillse, att, när den kommer — om den kommer — det dyrbara frihetsarf, som vi från våra fäder mottagit, icke genom vårt förvällande gått förloradt, ty utan frihet är freden af ringa värde. Motionären tror, att det af honom och af oss alla önskade målet bäst skall vinnas på det sätt, att Sverige neutraliseras. Han har dervid förbisett, att allt sedan 1814 de europeiska makterna betrakta den skandinaviska halföns båda riken såsom en politisk enhet i fråga om krig eller fred. Tvivfels utan skulle han eljest till en början hafva föreslagit, att broderriket måtte få yttra sig i ett ärende, som rör Norge lika mycket som Sverige. I sitt anförande har motionären rättat detta förbiseende. Brödrafolken instämma säkerligen gerna i den platoniska kärleksförklaring till freden, som af några mera välmenande än praktiske män i England blifvit uppstämmd. Brödrafolken vilja säkerligen, att de förenade rikenas neutralitet skall med alla till buds stående *hederliga* medel bevaras, men brödrafolken skulle säkerligen icke finna sig belåtna med en neutralisering under det enda vilkor, som åt en sådan kan gifva något effektivt värde. Skilnaden mellan neutralitet och neutralisering är nemligen ofantligt stor, lika stor som mellan ett »jag vill» och »jag måste», mellan sjelfständighet och beroende. För att hafva något värde skall nemligen en neutralisering vara icke blott en af främmande makter gifven förklaring, att de under vissa förhållanden ämna respektera en stats område, ty då endast en sådan förklaring föreligger, står det ej särdeles väl till med neutraliseringen; något skydd, någon trygghet för den neutraliserade staten innebär en förklaring icke. För den neutraliserades säkerhet fordras ovilkorligen, att han skall veta, att det finnes någon, som i händelse af behof hjälper honom

Angående
Sveriges neu-
tralisering.
(Forts.)

att försvara hans neutralitet. En enda blick på kartan och någon kännedom om de nuvarande förhållandena i Europa är tillräcklig för att visa en hvar, att endast mycket få makter skulle kunna under vissa eventualiteter finnas benägne att lemna oss ett sådant skydd. Men då — under hvilka vilkor? Jo, den garanterande staten skulle hafva förvärfvat rättigheten att antingen kontrollera oss, det vill säga tillse, att våra försvarsanstalter verkligen äro sådana, att vi kunna försvara oss, eller i nödfall med sina trupper besätta ett land, hvars egna försvarsanstalter efter den garanterande statens uppfattning möjligen ansåges vara otillräckliga. I det senare fallet kunde vi i sanning be Gud bevara oss för våra vänner; ingen fosterlandsvän kan önska en sådan eventualitet.

Man har anfört tvenne exempel på neutraliserade stater, Schweiz och Belgien — jag förbigår andra, mellan hvilka och oss ingen analogi finnes. Schweiz med en areal, som ungefärligen motsvarar Jemtlands, är, såsom en hvar vet, genom naturförhållanden en af vår världsdels starkaste fästningar: ingen af Schweiz' fyra mäktiga grannar skulle kunna finna det med sin säkerhet förenligt, att en sådan militärisk position innehades af någon bland de tre öfriga. Dessutom utgör Schweiz' oafhængighet en garanti för Europas fred äfven derutinnan, att den minskar antalet berörings- och anfalls-punkter mellan dessa fyra makter. Det oaktadt har, såsom äfven blifvit här erkändt, Schweiz' neutralitet varit hotad mer än en gång, sedan den tid, då den af Europas makter garanterades. Jag vill ej trötta Kammaren med många detaljer derom, blott anföra några exempel. En gång var det furstendömet Neuchâtel, som var anledning till en hotande förveckling, en annan gång var det franska regeringen, som hotade Schweiz med krig, emedan schweiziska regeringen vägrade att förvisa prins Louis Napoleon — sedermera kejsar Napoleon III men då ännu tronpretendent — som vistades på sin moders egendom i Schweiz. Schweiz har således egen erfarenhet deraf, att den garanterade neutraliteten icke har stor betydelse. Äfven har Schweiz medvetandet, att, i händelse af krig mellan dess mäktiga grannar, kunna omständigheter inträffa, då grannarne icke finna med sin egen säkerhet förenligt att respektera denna neutralitet. En krigförande kan, till exempel, genom Schweiz hastigare nå en viss strategisk punkt; då händer lätt att neutraliseringen ej längre respekteras: man marscherar på för att hastigare nå målet. I medvetande om detta förhållande har Schweiz skaffat sig en armé, öfverstigande 200,000 man, hvilken möjligen, enligt hvad jag hört sakkunnige yttra, icke på öppna fältet är fullt krigsduglig, men som med tillhjälp af landets naturförhållanden torde kunna uppfylla sin bestämmeelse.

Man har äfven talat om Belgiens neutralisation, hvilken, som vi alla veta, mycket senare tillkommit. I Belgien kan hela nationen sägas hafva fullt medvetande om de vilkor, som betinga landets själfständighet. Instinkten säger belgiern, att det är på den *engelska* alliansen han kan räkna i farans stund, och denna hans uppfattning har hittills visat sig fullt riktig, ty under fransk-tyska kriget var det England, som i främsta rummet bidrog dertill, att Belgiens neutra-

litet respekterades. Också är det bland engelsmän ett axiöm, att Antwerpen i en främmande militärmakts besittning skulle vara hotande för det britiska rikets säkerhet. Derfor har engelska regeringen, af hvilken politisk färg den än varit, alltid varit mån om Belgiens neutralitet. Belgiens oafhängighet och en obehindrad samfärdsel mellan England och britiska riket i Ostindien äro de intressen, för hvilka enligt en i England nationel uppfattning engelska regeringen måste vara ständigt beredd att föra krig. Belgien har således att påräkna ej blott Englands välvilja utan ock den omständigheten att Belgiens sjelfständighet af England anses vara nödvändig för dess egen säkerhet. Men då man i Belgien också vet, att en beskyddare icke alltid kan vara till hands, att han kan vara svsselsatt på annat håll och att tid således måste ätgå, innan han hinner till undsättning, har Belgien skaffat sig en armé, som på krigsfot öfverstiger 103,000 man, och uppfört en fästning — detta Antwerpen, som jag nys nämnde — som kan i ett förskansadt läger innesluta hela armén, och sålunda, i fall intet annat hjälper, bevara landets oberoende, intilldess beskyddaren hinner komma. I förbigående bör jag nämna, att Antwerpens fästningsverk sedan 1859 kostat Belgien 85 millioner francs.

Jag hör icke lemna frågan om neutralisering utan att erinra derom, att bland de makter, som garanterat Schweiz' neutralitet, äro äfven de förenade rikena Sverige och Norge. Jag tror icke, att Schweiz fäster mycket större betydelse vid denna garanti än vi, såsom jag befarar, göra sjelfva. Jag omtalar detta blott, för att visa af huru ofantligt liten betydelse Schweiz' garanti skulle vara för oss under liknande omständigheter.

Sedan snart 70 år hafva de förenade rikena njutit en oafbruten fred. Folkmängden har under dessa år ökats ofantligt, handelns förkofrat sig på ett sätt, som våra företrädare icke kunde ana. Ofverallt, der seglare kunna komma fram, helsas de förenade rikenas flaggor med aktningsfull sympati, ty öfver allt vet man att i detta stora skandinaviska land bor en visserligen fåtalig men modig folkstam, som älskar freden, som älskar friheten och som af andra nationer icke begär annat, än att de skola respektera dess sjelfständighet. Finnes det nu någon anledning att rubba ett sådant förhållande? Böra vi icke säga, att det bästa kan vara godt nog? Jag tror det för min del.

Jag kan här icke underlåta att göra en liten exkursion utanför det i Kammarerns föredragna ärendet. Jag läste för någon tid sedan ett föredrag, som af motionären hållits på annat ställe här i staden. Det var ganska roligt framställt, hållet i en munter stil; motionären gjorde der en jemförelse, han yttrade, att Gotland förhåller sig till Sverige som Sverige till den öfriga världen. Gotland, sade han, har icke mer än 3,000 à 4,000 soldater — jag minnes icke riktigt hvilken siffra som uppgafs — således skulle det vara en galenskap, om Gotland under några omständigheter ville försvara sig mot det mäktiga Sverige. Jag tror, att motionären, om han hade fullföljt liknelsen, skulle kommit till ett annat resultat, ty han hade då bort tillägga,

Angående
Sveriges neu-
tralisering.

(Forts.)

att sakkunnige män hade ådagalagt, att ingen fiende kunde på Gotland landsätta en styrka, som vore större än den hvaröfver Gotland förfogade för sitt försvar. Hade han sagt detta, då hade hans konklusion utan tvifvel blifvit den, att gotlänningarne förtjena att beskyllas för feghet, om de intet gjorde för att försvara sin sjelfständighet. Jag tycker för min del icke om skämt i allvarliga ämnen, men då jag hört motionären i sitt anförande begagna benämningen »stridstuppar» för att beteckna de män, som vilja försvara sitt fäderneslands sjelfständighet, frestas jag att såsom »fredskapuner» beteckna de personer, som äro beredde att följa det råd, som han i liknelsen ville gifva gotlänningarne.

Så länge Sveriges och Norges konung är omgifven af redliga rådgifvare och understödes af fosterländskt sinnade undersåtar, behöfva vi icke frukta, att vår neutralitet skall genom vårt eget fel löpa någon fara. I främsta rummet bäres dervid ett stort ansvar af de män, som åtagit sig att i pressen vägleda den allmänna meningen. De skola väsentligen bidra till fredens bevarande, om de städse ihäggomma, att ett af dem uttaladt oförsigtigt ord eller ett hårdt omdöme rörande förhållandena utomlands, må vara att det är framkalladt af en ädel förtrytelse, kan hos deras egna landsmän väcka slumrande passioner, och i utlandet iramkalla missnöje, ja, till och med fiendskap. De skola väsentligen bidra till fredens bevarande, om de väl akta sig för att sprida och återgifva alldeles obestyrkta rykten rörande dynastiska fördrag, hemliga traktater och dylikt, som aldrig existerat annat än i en och annan publicists lifliga och rika fantasi. Men icke blott pressens män bära ansvar härvidlag. Hvarje medborgare, som i någon mån deltagit i det offentliga lifvet, bär sin del deraf och bör ihäggomma, att i våra dagar i ett ordnadt samhälle med lagbunden frihet kan icke statens högste styresman, han må kallas konung, kejsare eller president, störta landet i krigiska äfventyr emot landets egen vilja.

Jag har läst en redogörelse öfver hvad som timade vid det möte, der den nu föredragna motionen först uppsattes, en redogörelse, som stått i tidningarna och således varit tillgänglig äfven för mig. Af en talare på nämnda möte yttrades bland annat: »neutraliseringen är den lättaste sak i världen, om bara vederbörande ha en god vilja». Mine herrar, jag har nu i trettiofyra år varit i diplomatisk tjänst och gjort mitt bästa för att utbilda mig och skaffa mig någon insigt och vana i mitt yrke, ingen har rätt att tvifla på min goda vilja; dock bekänner jag, att jag behöfver gå i skola hos den dilettant, som fälde ifrågavarande yttrande. För mig skulle det vara omöjligt att författa det aktstycke, som af motionären är ifrågasatt. Men också har jag under min långa tjänstetid städse låtit mig ledas af en grund-sats, som med Guds hjälp aldrig skall blifva gammalmodig i Sverige, den nemligen, att fäderneslandets värdighet icke får åsidosättas.

Jag tror mig hatva tydligt angifvit, hvilken åsigt den som kan sägas vara de förenade rikenas *gemensamme* minister bör enligt min tanke söka att göra gällande; jag är lycklig att kunna säga, att den delas af samtliga mina kolleger.

Jag vägar hoppas, att Andra Kammaren skall bifalla Utskottets

hemställen, ty någon ytterligare diskussion derom synes icke behöf-
lig. Det mål, som kan vinnas med motionen, är vunnet genom
den diskussion, som här egt rum. Publiciteten, som icke saknar re-
presentanter i Kammaren, skall nog draga försorg om, att bland all-
mänheten så inom som utom landet blifver kändt, att svenska Riks-
dagens Andra Kammare är lifvad af den upprigtigaste fredskärlek.
äfvensom att regeringen hyser de mest fredliga tänkesätt. Dessa
upplysningar för allmänheten; de främmande *regeringarna* behöfva
ingen bekräftelse på det af dem redan kända förhållandet, att de
förenade rikena icke vilja och knappast kunna föra krig för något
annat ändamål än bevarandet af sin sjelfständighet.

Angående
Sveriges neu-
tralisering.
(Forts.)

Herr Hedlund: Efter Herr Utrikesministerns uttalande, har
den tvekan försvunnit, som jag förut möjligen kunnat hysa, att för-
ena mig i det förtroendevotum till regeringen, som ligger i Herr vice
Talmannens förslag.

Herr Gumælius: Herr Talman! Jag har icke egentligen be-
gärt ordet för att deltaga i någon strid om den fråga, som föreligger,
utan endast för att i samband dermed utföra ett uppdrag, som blifvit
mig lemnadt, att framföra till Kammaren en helsning, för hvilken jag
anser tillfället nu vara lämpligt. Jag vill blott förutskicka den enda
anmärkningen, att det utan tvifvel är nyttigt att hafva sin neutralitet
förklarad och kungjord. I en tid som denna, när det gäller att
ändra vårt krigsväsen, är det utan tvifvel af vigt att bestämma sitt
mål tydligt och klart, så att det icke kan blifva fråga om, att lan-
det skall ordna dessa dyrbara anstalter annat än i det klara, enkla
och bestämda syftet att *försvara* oss emot dem, som möjligen vilja
angripa oss. Har man detta mål klart för sig, föreställer jag mig,
att man med en relativt måttlig uppoffring och på ett relativt bättre
och fullständigare sätt kan erhålla det skydd, som man genom för-
svarsväsendets utveckling vill vinna.

Herrarne torde hafva sig bekant — ty det har omnämnts i ett
par af Stockholms fem dagliga tidningar, i många landsortstid-
ningar, troligen de flesta, och äfven i en och annan utländsk tid-
ning — att från en framstående freds- och neutralitetsvän i Första
Kammaren, nemligen Major Adelsköld, afgått en skrifvelse till en af
vårt fosterlands främste söner, Kapten John Ericsson i Newyork, och
att på denna skrifvelse kommit telegrafsvår, som Major Adelsköld
anmodats att vid lämpligt tillfälle meddela Första Kammaren. Det
torde kanske icke heller vara herrarne obekant, att äfven jag mot-
tagit uppdrag att framföra en helsning från Kapten John Ericsson
till Andra Kammaren. Jag har icke förrän nu funnit något lämpligt
tillfälle att framföra denna helsning, och jag gör det desto hellre nu,
som jag antager, att den är föranledd dels af Major Adelskölds
fredsvänliga bref, dels också kanske af den omständigheten, att tele-
grafer sannolikt meddelat underrättelse äfven till Amerika om freds-
vännernas möte och neutralitetsmotionen, dels slutligen därför, att
det i telegrammet omtalade vapnet är ett verktyg till *försvar*.

Kapten Ericssons helsning innehålles i ett längre kabeltelegram,

Angående
Sveriges neu-
tralisering.
(Forts.)

affattadt på engelska språket. Men då jag kanske icke uttalar engelska nog väl för att bliwa förstådd af Kammaren, skall jag tillläta mig att uppläsa telegrammet i svensk öfversättning på samma gång jag ber att till Kammarens protokoll få lemna telegrammets engelska ordalydelse. John Ericssons helsing till Andra Kammaren lyder som följer: »Newyork April fifth. Arvid Gumælius. Riksdagen. Sthlm. Adverse statements having been published in Europe. I beg that you will inform the chamber that the admiral of the american navy has adressed to me a letter concerning the destroyer in which he says for attacking ships of war you have the best device in existence. We ought to build fifty or sixty of these vessels, the first thing we do. I may observe that I have not yet laid any proposition before congress although the matter has been discussed in the senate naval committee and favorably reported. The submarine gun of the destroyer is thirty feet long sixteen inches calibre, the projectile twentyfive feet long weight fifteen hundred pounds including an explosive charge which no ship yet constructed can resist. My age and experience entitle me to advise that you initiate a powerful naval defence forthwith. It would be a shame if the land of iron with its abundant mechanical skill and the best seamen in Europe should not be able to defend its coasts. J. Ericsson.» — I öfversättning skulle det då lyda sålunda: »Då motsatta uppgifter blifvit offentliggjorda i Europa, anhåller jag att ni ville meddela Kammaren, att amerikanska flottans amiral tillsändt mig en skrifvelse angående »Destroyer», i hvilken han säger, att ni har deri den bästa, nu kända uppfinning för anfall mot krigsskepp. Det första, som vi borde göra, vore att bygga femtio eller sextio sådana fartyg. Jag må härvid upplysa, att jag ännu icke till kongressen inlemnadt något förslag härom, men ärendet har emellertid varit föremål för öfverläggning hos och ett förmånligt utlåtande af senatens sjöförsvarsutskott. »Destroyers» undervattensvapen är 30 fot långt, af 16 tums kaliber, och kastkroppen, som räknar 25 fot i längd, väger 1,500 skålpund och innesluter en exploderande laddning, som intet hittills konstrueradt fartyg mäktar motstå. Min ålder och erfarenhet berättiga mig att gifva det råd, att I mätten, så snart som möjligt börja förse eder med ett kraftigt sjöförsvär. Det skulle vara en skam, om jernets land med dess rikedom på mekanisk skicklighet och med tillgång på det bästa sjöfolk i Europa, icke skulle vara i stånd att försvara sina kuster. J. Ericsson.»

Af ett telegram, som samtidigt eller ett par dagar förut afläts till Majoren Adelsköld, finner man, att John Ericsson anser 20 stycken sådana båtar så snart som möjligt böra för Sverige skaffas, och att de skulle i Newyork kosta omkring 2 millioner dollars eller 8 millioner kronor. Han föreslår likväl, att de skola tillverkas inom Sverige. Vidare finner man af det telegram, jag först uppläste, att han numera väsentligen ändrat konstruktionen af dessa destroyers från den konstruktion och de mått, som för några år sedan omtalades i tidningarne.

Och hvad jag nu fatt tillfälle yttra har jag för min del icke

något att tillägga. Jag anser icke lämpligt att efter framförandet af denna helsning vidfoga något uttalande.

*Angående
Sveriges neu-
traliseriing.*

(Forts.)

Herr J. Jonasson i Gullaboås: Utan att vilja ingå i någon detaljerad granskning af denna fråga, ber jag dock att få säga, att motionären så väl utarbetat och på ett så tillfredsställande sätt ådagalagt rigtigheten af skälen för sin motion, att jag kan inskränka mig till att endast yrka bifall till motionärens reservation.

Herr A. P. Lind: Om än de allt mer och mer högljudda ropen på proposition icke afhöordes, hade jag likväl icke ämnat blifva mångordig. Det är icke ofta jag besvärar Kammaren eller upptager dess tid med något yttrande, men i denna fråga vill jag gifva min ståndpunkt till känna, och ber därför Kammaren hafva några ögonblickstälamod.

Det är med ledsnad jag förklarar, att jag icke kan instämma i det af Herr vice Talmannen framställda förslag till beslut i frågan, ty för mig är det tydligt och klart, att den nuvarande tidpunkten är just lämplig för att söka vinna en oss tillförsäkrad neutralitet. Just nu, under den tid vi äro så lyckliga att ega en fredsälskande Konung omgifven af lika fredsälskande rådgifvare, bör folkets ombud med all kraft söka få motionärens framställning beaktad och genomförd.

Mig synes ock att motionären dels i sin motion, dels i sitt yttrande vid remissen af densamma och dels i sitt anförande i afton framlagt så tydliga och klara skäl för bifall till sitt förslag, så för mig återstår ej annat än att i allo instämma med honom.

De många aktningssvärda män, som jemte förslagsställaren undertecknat motionen, jemte frågans stora vikt för vårt land, hade jag trott skulle utgöra en borgen för motionens framgång så väl inom Utskottet som inom denna Kammare, men då så icke skett inom Utskottet, och utgången synes blifva föga gynsam inom Kammaren, får jag detta förhållande på det högsta beklaga, deri inbegripet den katastrofen att Herr Hedlund, som icke allenast undertecknat motionen, utan jemväl så varmt talade för densamma vid remissdebatten, nu icke vill hålla fast vid densamma.

Jag kan icke förstå annat än att Utskottets majoritet vid behandlingen af denna fråga sökt föra Sverige så der framåt, att det skulle synas blifva en stormakt i Europas ögon. Ett slikt försök vågar jag påstå kan blifva mera förödmjukande för vårt land, än om representationen och regeringen anhöllo hos stormakterna om en garanterad neutralitet.

Såsom förut antydt är, yrkar jag bifall till motionärens förslag.

Öfverläggningen var slutad. I enlighet med de meningar, som förekommit, gaf Herr Talmannen propositioner dels på bifall till Utskottets hemställan, dels på antagande af det förslag, Herr Arnoldson i sin reservation framställt, dels ock på bifall till Herr vice Talmannens under öfverläggningen gjorda yrkande; och fann Herr Tal-

Angående Sveriges neutraliserings. (Forts.) mannen den förstnämnda propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Votering begärdes. I anledning deraf och för bestämmande af kontrapositionen upptog Herr Talmannen å nyo de öfriga yrkandena, af hvilka det, som afsåg att Herr vice Talmannens förslag måtte vinna bifall, nu förklarades hafva flertalets röster för sig. Men äfven angående kontrapositionen äskades votering, hvadan en så lydande omröstningsproposition först uppsattes, justerades och anslogs:

Den, som till kontraposition i hufvudvoteringen antager det af Herr vice Talmannen Ifvarsson, under öfverläggningen, i ämnet framställda yrkande, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kammarén till kontrapositionen i nämnda votering antagit deras mening, som yrkat bifall till det förslag, som innefattas i Herr Arnoldsons vid förevarande utlåtande fogade reservation.

Den omröstning, som anställdes enligt denna proposition, utföll med 128 Ja mot 53 Nej; och erhöi alltså propositionen för hufvudvoteringen följande lydelse:

Den, som bifaller hvad Tredje Tillfälliga Utskottet hemställt i Utlåtandet N:o 1 (i samlingen N:o 10), röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kammarén godkänt det förslag till beslut i förevarande afseende, som af Herr vice Talmannen Ifvarsson under öfverläggningen framstälts.

Den senare voteringen visade 70 Ja mot 112 Nej; varande alltså här nedan intagna beslut af Kammarén fattadt:

»Kammarén, öfvertygad att Regeringen, liksom svenska folket, lifligt önskar fredens bevarande samt fördenskull äfven sjelfmant vidtager alla för befrämjande af detta viktiga ändamål lämpliga åtgärder, anser således en af Riksdagen till Kongl. Maj:t ställd skrifvelse i berörda hänseende vara obehöfzig; till följd hvaraf Kammarén, utan att i allo godkänna Utskottets motiver, låter vid det slut, hvori Utskottet stannat, bero.»

§ 2.

Förekom till afgörande Andra Kammarens Första Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 6 (i samlingen N:o 11), med anledning af Herr C. A. Larssons motion, N:o 100, angående skrivelse till Kongl. Maj:t om åtgärder för åstadkommande af fullständig öfversigt i fråga om löner och pensioner. *Om löne- och pensionsstatistik.*

På därför anförda skäl och då löne- och pensionsstatistiken vore den mest intressanta, som från Tabellkommissionen utfärdas, hade motionären föreslagit, att Riksdagen ville i underdånig skrivelse till Kongl. Maj:t anhålla:

»1:o att Kongl. Maj:t täcktes anbefalla Statistiska Centralbyrån att inom viss bestämd kortare tid fullborda och på trycket utgifva löne- och pensionsstatistiken, för så vidt den angår statens omedelbara utgifter; samt

2:o att Kongl. Maj:t ville anbefalla landshöfdingeembetena äfvensom Kongl. Statskontoret att — på det att bevillningsbeloppen må tydligt framgå — sålunda förändra taxeringslängderna, att i en kolumn utföras alla de bevillningssummor, hvilka beräknas på löner och pensioner, som utgå af statens medel, äfvensom att i en ny kolumn upptages bevillningen å de löner och pensioner, som utgå från kommuner och bolag, samt att det i Statskontoret årligen upprättade bevillningssammandrag inrättas på det sättet, att man kan urskilja hvad som motsvarar bevillningen särskildt för löner och pensioner af statsmedel, särskildt af kommuner och bolag och särskildt af enskilde.»

Utskottet hade hemställt:

1:o att hvad som föreslagits uti den ifrågavarande motionens 1:sta moment icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda; samt

2:o att icke heller det förslag, som innefattades i motionens 2:dra moment, måtte föranleda till någon Riksdagens åtgärd.

Efter föredragning af Utskottets hemställan i *punkten 1* anförde

Herr C. A. Larsson: Då vi hafva en Statistisk Centralbyrå, som kostar statsverket omkring 60,000 kronor årligen, och då Kongl. Maj:t på grund af Riksdagens framställning ålagt detta embetsverk att utarbete en fullständig förteckning öfver embets- och tjenstemäns löner och pensioner, så är det icke för mycket begärtdt, att Statistiska Centralbyrån också efterkommer Kongl. Maj:ts befallning. Såsom herrarne minnas, lyekades jag förlidet år genom en interpellation rörande påskyndandet af ifrågavarande aflönings- och pensions-

*Om löne-
och pensions-
statistik.*
(Forts.)

statistik erhålla medverkan i saken af den utaf Kongl. Maj:t förordnade statsrådsledamoten, som egde att gå Riksdagen till handa med upplysningar. Detta hade till påföljd, att vi kort tid derefter fingo emottaga en del af denna statistik, omfattande alla embetsverken inom hufvudstaden, och denna handling är den intressantaste, som någonsin lemnat Statistiska Centralbyrån. Jag tror, att denna Kammare skulle gerna vilja se en fortsättning af nämnda statistiska arbete, åtminstone i hvad det angår löner och pensioner, som utgå af statsmedel.

På grund af hvad jag anfört, anhåller jag om bifall till 1:sta punkten i min motion.

Herr Bokström: Då jag såsom ledamot af Utskottet deltagit i behandlingen af förevarande motion, ber jag att få göra en gensaga mot hvad motionären yttrat. Han motiverar sitt yrkande dermed, att den Statistiska Centralbyrån skall hafva underlåtit efterkomma Kongl. Maj:ts befallning att inom viss, af Riksdagen önskad tid göra den ifrågavarande pensionsstatistiken färdig. Detta öfverensstämmer emellertid icke med rätta förhållandet, ty Kongl. Maj:t har icke bestämt, på sätt Riksdagen önskat, att nämnda statistik skall utgifvas hvart tredje år, utan har endast befalt byrån att efter hand utgifva densamma, utan att deraf intrång må ske i de göromål, som eljest tillkomma byrån. Som hvad motionären i öfrigt anfört är fullständigt bemött i Utskottets betänkande, så anhåller jag, med hänvisning till de argument, som i detta betänkande finnas angifna, om bifall till den nu föredragna punkten.

Vidare yttrades ej. Herr Talmannen gaf propositioner å de yrkanden, som blifvit framställda, samt fann svaren hafva utfallit med öfvervägande ja för bifall till Utskottets hemställan. Som votering begärdes, skedde uppsättning, justering och anslag af följande vote-ringsproposition:

Den, som bifaller hvad Första Tillfälliga Utskottet hemställt i 1:sta punkten af Utlåtandet N:o 6 (i samlingen N:o 11), röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kammaren, med afslag å Utskottets hemställan, bifallit 1:sta mom. af Herr C. A. Larssons i ämnet väckta motion.

Omröstningen, i vanlig ordning företagen, utföll med 62 Ja mot 68 Nej, i följd hvaraf Kammaren beslutit enligt Nej-propositionens innehåll; och skulle jemlikt 63 § 3 mom. Riksdagsordningen detta beslut genom utdrag af protokollet Medkammaren delgifvas.

Sedan utgången af omröstningen för Kammaren tillkännagifvits, anmälde Herr *Rubenson* sin reservation mot det fattade beslutet.

Utskottets förslag i *punkten 2* bifölls.

§ 3.

Till bordläggning anmälades:

Konstitutions-Utskottets Utlåtande N:o 7, i anledning af motion om ändring af §§ 4, 7, 11, 12, 13 och 105 Regeringsformen samt § 38 mom. 2 Riksdagsordningen;

Stats-Utskottets Utlåtande N:o 41, i anledning af dels Kongl. Maj:ts proposition angående läneunderstöd för odling af sankatrakter m. m., dels ock enskilda motioner i samma ämne;

Bevillnings-Utskottets Betänkande N:o 7, angående allmänna bevillningen;

Lag-Utskottets Utlåtanden:

N:o 29, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition (N:o 17), angående ändring af bestämmelserna för utgörande af vinören inom församlingarne;

N:o 30, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition (N:o 15), om ändring af § 33 i Förordningen angående fattigvården den 9 Juni 1871;

N:o 31, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition (N:o 14) med förslag dels till ändringar i Stadgan angående folkundervisningen i riket den 20 Januari 1882, dels ock till ändrade bestämmelser om grunderna för utgörande af afgifter till folkskoleväsendet i Stockholm;

N:o 32, i anledning af Kongl. Maj:ts propositioner (N:is 11 och 30) med förslag till ändringar i förordningarne om kommunalstyrelse på landet, om kommunalstyrelse i stad, om landsting samt om kommunalstyrelse i Stockholm;

N:o 33, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition (N:o 12) med förslag till ändringar i Stadgan angående skjutsväsendet;

N:o 34, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition (N:o 13), med förslag till ändringar i Förordningen om kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd den 21 Mars 1862, äfvensom i Förordningen om kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd i Stockholm den 20 November 1863;

N:o 35, i anledning af väckta motioner om ändring i den kommunala rösträtten å landet;

N:o 36, i anledning af väckt motion om tillägg till § 57 i ordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 Mars 1862; För-

N:o 37, i anledning af Kamrarnes återremiss af vissa delar af det i Utskottets Utlåtande N:o 21 afgifna förslag till Förordning angående allmänt ordnande af klockarnes löneinkomster;

N:o 39, i anledning af dels Kamrarnes skiljaktiga beslut beträffande vissa delar af det under första punkten i Utskottets Utlåtande N:o 23 afgifna förslag till Lag angående tillsättning af presterliga tjänster, dels ock återremiss från Andra Kammaren af andra punkten i nämnda utlåtande; och

N:o 40, i anledning af väckt motion om upphäfvande af nu befintliga familjefideikommiss i fast egendom; samt

Andra Kammarens Första Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 7 (i samlingen N:o 12), med anledning af Herr Adolf Hedins motion (N:o 103), om ändring i förordningen den 6 Augusti 1881 angående förbud mot lotterier m. m.

§ 4.

Föredrogs här nedan intagna ansökan:

Hos Riksdagens Andra Kammare får undertecknad härmed anhålla att — med anledning af den vetenskapliga expedition till Grönland, som jag under instundande sommar kommer att företaga, och hvilken endast till stor olägenhet för densamma skulle kunna uppskjutas — från och med den 21 nästkommande Maj till och med Riksdagens slut vinna befrielse från riksdagsgöromålen.

Stockholm den 28 April 1883.

A. E. Nordenskiöld,
Ledamot för Stockholms stad
af Riksdagens Andra Kammare.

Denna ansökan bifölls.

§ 5.

Justerades protokollsutdrag.

§ 6.

Godkändes Lag-Utskottets förslag till Riksdagens skrifvelse, N:o 23, till Konungen om Lag angående tillägg till 117 § Konkurslagen den 18 September 1862.

Kammarens ledamöter åtskildes klockan $\frac{3}{4}$ 10 e. m.

In fidem
H. A. Kolmodin.